

УДК [658:005]:338

Оксана Миколаївна ПОЛІНКЕВИЧ

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, Луцький національний технічний університет, Україна,
e-mail: Kravomp@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6924-7296>

**ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ НА РЕАЛІЗАЦІЮ
БІЗНЕС-СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОРПОРАЦІЙ**

Полінкевич, О. М. Вплив соціальної нерівності на реалізацію бізнес-стратегії сталого розвитку корпорацій. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 3-4 (86-87). С. 108–121.

Анотація. У статті розглянуто бізнес-стратегію сталого розвитку в умовах війни, еволюцію причин нерівності в теоріях нерівності та твердження і дії, які зменшують нерівність в умовах сталого розвитку. На цій основі визначено місце соціальної нерівності у бізнес-стратегії сталого розвитку. Метою статті є визначення рівня впливу соціальної нерівності на реалізацію бізнес-стратегії сталого розвитку в Україні. Така мета може бути досягнута через розуміння процесів щодо пріоритетних напрямів сталого розвитку та механізмів їхньої реалізації. У процесі дослідження було використано такі загальнонаукові методи: індукції, аналізу, синтезу, наукової абстракції, порівняння та узагальнення. Встановлено, що нерівність є певною недосконалістю природи людини та суспільства, яка існувала з давніх давен і змінювалася. Визначено основні причини, які породжують соціальну нерівність в суспільстві, серед яких можна відокремити такі: потреба виживання, боротьба зі злом, природне та соціальне коріння людей, відношення до власності на засоби виробництва та відчуження праці, економічні та соціальні фактори, рівень сподівання та реальні можливості задоволення потреб, контроль над ресурсами та діяльністю інших людей, утиски основних потреб та інстинктів людини. Узагальнено, що сталий розвиток у бізнесі є стратегією і дією компанії, які спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та збільшення позитивного впливу на розвиток суспільства. Обґрунтовано, що соціальна нерівність негативно впливає на розробку бізнес-стратегії сталого розвитку. Це пояснюється тим, що на підприємствах формується значний розрив у рівні оплати праці між керівництвом (топ-менеджерами) та звичайними працівниками, через що виникає рівень незадоволення та соціальної напруги в колективі. Запропоновано наступні принципи сталості, яких варто дотримуватися для досягнення збалансованого та гармонійного розвитку: збереження стійкості та невпинності у задуманому, готовність до змін та ризиків, відкриття нових можливостей, залучення до соціально відповідного бізнесу, розширення мережі контактів задля подолання соціальної нерівності та реалізації цілей сталого розвитку.

Ключові слова: соціальна нерівність; сталий розвиток бізнесу; бізнес-стратегія; корпорації; зміни; операційна діяльність; логістична діяльність; управління.

Oksana POLINKEVYCH

Doctor of Economics, Professor, Head of Entrepreneurship, Trade and Logistics
Department, Lutsk National Technical University, Ukraine,
e-mail: Kravomp@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6924-7296>

**THE INFLUENCE OF SOCIAL INEQUALITY ON IMPLEMENTATION
OF THE BUSINESS STRATEGY OF CORPORATIONS
SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Polinkevych, O. (2023). The influence of social inequality on implementation of the business strategy of corporations sustainable development [Vplyv sotsialnoi nerivnosti na realizatsiiu biznes-strategii staloho rozvytku korporatsii], *Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen'* (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 3-4 (86-87), pp. 108–121.

Abstract. *The article considers the business strategy of sustainable development in the conditions of war, the evolution of the causes of inequality in the theories of inequality, and the statements and actions that reduce inequality in the conditions of sustainable development. On this basis, the place of social inequality in the business strategy of sustainable development is determined. The purpose of the article is to determine the level of influence of social inequality on implementation of the business strategy of sustainable development in Ukraine. Such a goal can be achieved through the understanding of the processes regarding the priority areas of sustainable development and the mechanisms of their implementation. The following general scientific methods were used in the research process of induction, analysis, synthesis, scientific abstraction, comparison and generalization. It has been established that inequality is a certain imperfection of the nature of man and society, which has existed since ancient times and has been changing. The main reasons that give rise to social inequality in society are identified, including the need for survival, the fight against evil, the natural and social roots of people, the relationship to ownership of the means of production and the alienation of labor, economic and social factors, the level of hope and real opportunities to satisfy needs, control over the resources and activities of other people, suppression of basic human needs and instincts. It is summarized that sustainable development in business is a company's strategy and action, which are aimed at reducing the negative impact on the environment and increasing the positive impact on the development of society. It is substantiated that social inequality has a negative impact on the development of a business strategy for sustainable development. This is explained by the fact that at enterprises there is a significant gap in the level of remuneration between management (top managers) and ordinary employees, which causes a level of dissatisfaction and social tension in the team. The following sustainability principles, which should be followed in order to achieve balanced and harmonious development, are proposed: preservation of stability and perseverance in one's plans, readiness for changes and risks, discovery of new opportunities, involvement in socially relevant business, expansion of the network of contacts to overcome social inequality and realize the goals of sustainable development.*

Keywords: *social inequality; sustainable business development; business strategy; corporations; changes; operational activity; logistic activity; management.*

JEL classification: *A130; M210; O150*

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.3-4\(86-87\).2023.108-121](https://doi.org/10.33987/vsed.3-4(86-87).2023.108-121)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сталій розвиток є важливою концепцією розбудови економіки, відновлення та поживлення ділової активності. Це можна досягти через реалізацію цілей сталого розвитку, серед яких варто виділити такі: подолання бідності, голоду, зменшення нерівності, забезпечення гідної праці та економічного зростання, зміцнення здоров'я, підвищення якості освіти, збереження морських ресурсів, екосистем, боротьба з зміною клімату, відновне споживання, доступна та чиста енергія, чисті водні ресурси та належні санітарні умови, використання інновацій, сприяння розбудові міст і громад, встановлення партнерства, миру і справедливості. Проте, у суспільстві спостерігається значна соціальна та економічна нерівність, яка поглиблюється із розмежуванням країни на «Північ-Південь», «Захід-Схід». Ці процеси активізуються через війни, катастрофи,

пандемії, які в останні десятиліття стрімко поширюються. У XX ст. на території Азії та Європи було 15 наймасштабніших війн [1]. Інститут дослідження миру в Осло (PRIO) підраховував кількість конфліктів у 2014 році, тоді їх було 40, а в 2013 році – 34. Починаючи з 1946 року, вони нарахували 256 збройних конфліктів. Американський Центр всеохопного миру (CSP) за даними на початок 2017 року нарахував 36 війн [2]. Таким чином, соціальна нерівність ще більше поглиблюється. Проблеми соціальної нерівності перешкоджають розвитку бізнесу та досягненню цілей сталого розвитку. За прогнозами міжнародних організацій 1% населення володіє половиною світового багатства, а вісім найбагатших людей світу володіють таким обсягом коштів, як найбідніша половина населення Землі [3, с. 31]. Дослідники британської благодійної організації Oxfam зазначають, що 26 найбагатших людей світу зрівнялося у доходах із половиною людства – 3 млрд 800 млн. найбідніших людей у світі. Статки 2153 мільярдєрів є більшими, ніж те, чим володіють 4,6 млрд. людей, тобто 60% населення планети [4].

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблема соціальної нерівності та сталого розвитку розглянута у низці праць вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких: Ю. Зарапіна [5], В. Опалько [6, с. 40–43], Б. Міланович [7], А. Колот [8, с. 44–45], О. Герасименко [8, с. 44–45], О. Омельчук [9, с. 8–9], Л. Клевчак [10, с. 51], К. Браун [11], М. Равальон [11], І. Вахович [13], Л. Ліпич [13, 14], О. Полінкевич [13; 14; 15], О. Хілуха [13], М. Кушнір [13], І. Брітченко [15], В. Тринчук [15], І. Ховрак [15] та ін.

Ю. Е. Зарапіна визначає, що концепція сталого розвитку передбачає підтримку та взаємодоповнюваність складових розвитку задля задоволення потреб людини. Середній рівень доходу найбагатших 10% населення перевищує дохід найбідніших 10% у 9 раз. У Японії і Великій Британії це відношення складає 10 разів, у США – 14 разів, у Мексиці та Чилі – 27 разів. Нерівність перешкоджає сталому розвитку через те, що вона сприяє поширенню корупції, обмежує соціальну мобільність, спричиняє опір несправедливій системі. Загалом високе значення показників нерівності говорить про неефективність стратегії країни [5]. Варто погодитися із дослідником, що нерівність перешкоджає сталому розвитку та свідчить про неефективність стратегії країни.

В. В. Опалько констатує, що нерівність у глобальному масштабі є системним багатоаспектним явищем, яке характерне для всіх країн. Нерівність розглядав через призму відносності та відмінностей у можливостях розвиватися на трьох рівнях: національному, регіональному та глобальному. Він зазначає, що таксономічний коефіцієнт нерівності можна використовувати у якості загального показника вимірювання економічної нерівності та визначати місцезнаходження країни за цим показником, що дає можливість більш чітко формувати заходи щодо скорочення нерівності. До індикаторів нерівності належать індекс Джині, коефіцієнт Пальми, децільний коефіцієнт, квінтільний показник, ВВП на душу населення, індекс розвитку людського потенціалу, індекс щастя [6, с. 40, 43]. Такий підхід автора стимулює до поглибленого вивчення причин нерівності на трьох рівнях. Проте, автор не робить висновки щодо сталого розвитку та впливу на нього нерівності. Можна припустити, що нерівність важко виміряти і це спонукає до виміру з використанням таксономічного коефіцієнту. Проте, у світовій практиці доволі поширеним є індекс Джині.

Б. Міланович (Branko Milanovic) досліджував нерівність між усіма мешканцями нашої планети (глобальну нерівність) та запропонував три концепції

глобальної нерівності. Одна з цих концепцій співставляє нерівність між країнами за показником ВВП (ВНП) на душу населення. Висновок щодо зниження глобальної нерівності слід сприймати трохи із сумнівом. Автор зазначає, що достовірніше констатувати, що в нас немає свідчень зростання глобальної нерівності [7]. Варто погодитися із дослідником про сумнівність висновків щодо зниження глобальної нерівності. Основним показником оцінювання нерівності є ВВП на душу населення.

А. М. Колот та О. О. Герасименко визначають, що проблематика соціальної нерівності належить до так званих вічних проблем, а на сучасному етапі вона більш загострилася. Це ставить під загрозу можливість стійкого розвитку. Вони зазначають, що негативними наслідками соціальної нерівності є зростання навантаження на систему оподаткування, соціально-політичного напруження, тіньового сектору, стиснення середнього класу, зниження обсягів попиту споживачів, послаблення мотивації трудової діяльності, скорочення інвестування соціальних програм [8, с. 44–45]. Усі ці негативні наслідки стримують сталий розвиток.

О. В. Омельчук визначив, що доходи населення відіграють важливу роль в забезпеченні сталого розвитку. Динаміка доходів населення в чотирьох регіонах (Житомирська, Запорізька, Одеська та Хмельницька області) відповідає сталому розвитку регіональних соціально-економічних систем. Тенденції в доходах населення в Закарпатській, Івано-Франківській, Полтавській та Черкаській областях створюють загрози сталому розвитку цих регіонів. У решті регіонів динаміка доходів населення частково відповідає сталому розвитку. Автор визначив необхідність перегляду методики збору даних та розрахунку деяких показників, які використовуються як індикатори нерівності в доходах, зокрема коефіцієнта Джині [9, с. 8–9]. Дослідник встановив, що доходи населення як вимірник нерівності є важливим індикатором у забезпеченні сталого розвитку. Заслужують на увагу висновки дослідника щодо поділу областей за рівнями відповідності сталому розвитку.

Л. Л. Клевчак зазначив, що соціальна нерівність і бідність породжуються тим, що основними ресурсами планети можуть користуватися лише обрані. Це спричиняє конфлікти і війни серед населення. Наслідки розвиваються поступово і виражені в уповільненому розвитку багатьох країн, це призводить до того, що прогрес в економіці теж сповільнюється, демократія як система втрачає свої позиції, в суспільстві зростає напруга, невдоволення, психологічний тиск, соціальна дисгармонія. Він зазначив, що у розвинених країнах профіль нерівності ромбовидний: близько 5% населення є багатими та представляють вищий клас, 80% складають середній клас, 15% належать до категорії бідних, тобто нижчого класу. В Україні соціальна структура нагадує трикутник: 1–2% належать до вищого класу, 10–12% мають середні доходи та представляють середній клас, усі інші, а це понад 85% населення, мають бути віднесені до найбіднішого нижчого класу [10, с. 51]. Варто погодитися із висновком дослідника, що соціальна нерівність і бідність є причиною війн. Причому цікавим є класовий поділ на багатих, середніх і бідних в розвинених країнах і в Україні. Якщо в Україні до середнього класу належить 10-12%, то в розвинених країнах – 80%. Таким чином, можна дійти висновку про доцільність розробки заходів із стимулювання нарощення середнього класу, оскільки саме він сприяє сталому розвитку.

К. Браун, М. Равальон встановили, що допандемічна нерівність у Сполучених

Штатах вплинула на соціальне дистанціювання під час пандемії COVID-19. Нерівність між округами мало сприяла загальному зниженню мобільності. Навпаки, більша нерівність у межах округу та/або бідність призвели до значно більших послаблень нежитлової мобільності за даних середніх доходів. Дослідники не погоджуються, що більша нерівність підриває соціальне життя дистанціювання. У сферах із високим рівнем нерівності є більше можливостей для її застосування під час пандемії [11]. Таким чином, багаті верстви населення сприяють зменшенню поширення наслідків пандемії COVID-19, тоді як бідні, ні. Це не стимулює до сталого розвитку в Україні, оскільки частка бідного населення є переважаючою. Тому висновки, які зроблено в дослідженнях щодо нерівності у розвинених країнах, не завжди можна перенести на реалії в Україні.

І. М. Вахович, Л. Г. Ліпич, О. М. Полінкевич, О. А. Хілуха, О. А. Кушнір досліджували стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій, визначали місце організаційної культури в контексті стратегії розвитку фірми. Ними встановлено, що на сталий розвиток підприємств впливає наявність бізнес-стратегії, яка повинна відповідати принципам сталого розвитку [12; 13]. Варто погодитися із дослідниками, оскільки бізнес-стратегія є основою досягнення цілей сталого розвитку.

І. Брітченко, В. Тринчук, І. Ховрак, О. Полінкевич, Л. Ліпич обґрунтували, що в сучасних умовах змінилася філософія бізнесу, відповідно до якої потрібна розробка нових стратегій бізнесу, особливо в умовах соціальної нерівності [14; 15]. Відтак, можна констатувати про важливість досягнення цілей сталого розвитку, особливо в умовах поглиблення соціальної нестабільності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на велику кількість досліджень різних аспектів соціальної нерівності та сталого розвитку можна констатувати, що існує значний розрив між прошарками населення від середнього до нижчого класів, а також між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Численні напрацювання засвідчують те, що існує стійкий взаємозв'язок між сталим розвитком та соціальною нерівністю. Проте, не встановлено особливості впливу цього взаємозв'язку на бізнес-стратегію сталого розвитку. У зв'язку з цим, у дослідженнях варто більше уваги приділяти проблемам формування бізнес-стратегії сталого розвитку з урахуванням соціальної нерівності в Україні в коротко- та довгостроковій перспективах.

Постановка завдання. Метою статті є визначення рівня впливу соціальної нерівності на реалізацію бізнес-стратегії сталого розвитку в Україні. Така мета може бути досягнута через розуміння процесів щодо пріоритетних напрямів сталого розвитку та механізмів їхньої реалізації. Одним із таких інструментів є створення умов, які сприятимуть зменшенню соціальної нерівності в суспільстві. Це можна досягти на підставі розробленої бізнес-стратегії сталого розвитку, у якій буде враховано ситуацію невизначеності та соціальної нерівності в суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нерівність має природну та набуту основу. Нерівність є певною недосконалістю природи людини та суспільства. Людська цивілізація була створена працею більш як 1400 поколінь, а її матеріально-технічний і економічний розквіт припадає на останні 10–12 поколінь (XVII–XX – початок XXI ст.) [8, с. 12]. Розглянемо еволюцію причин нерівності в теоріях нерівності (табл. 1)

Таблиця 1

Еволюція причин нерівності в теоріях нерівності

Представник	Суть нерівності	Причина нерівності
Родоплемінний устрій	Гендерні (патріархат, матриархат), територіальні (сприятливі, несприятливі території), вікові (молоді, похилі), кровні (свої, чужі)	Потреба виживання
Пророцтво Заратустра	Поділ речей світу на 25 частин	Боротьба зі злом
Платон, Арістотель, Платон (370–322 рр. до н.е.)	Поділ людей на бідних, середніх і багатих, класовий статус за успадкуванням, розшарування. Бідність породжує злочинність, бунти, страх, непевність. Середній клас є мізерним.	Природне та соціальне коріння людей
К. Маркс	Теорія класів: експлуататори (капіталісти) і кого експлуатують (робітники, селяни)	Причина відношення і обсяг власності на засоби виробництва та відчуження праці
М. Вебера	Соціальна стратифікація. Формування прошарку «топ-менеджерів», децентралізація капіталу через участь працівників у доходах, високе безробіття при зменшенні темпів продуктивності праці.	Належність до певного класу визначається економічними та соціальними факторами (талант, репутація, майстерність)
В.Л. Уорнера (1940-ві рр.)	Репутаційна теорія. Оцінка індивіда відбувається з урахуванням освіти, доходу, приналежності до певної сім'ї, членства у певному товаристві чи асоціації, манер та поведінці в суспільстві індивіда	Належність особи до певного соціального класу визначається не лише економічними факторами, а й пов'язаною з ними системою соціальних цінностей, на підставі оцінки індивіда іншими членами ієрархії
Дж. Дейвіс	Теорія соціальних революцій. Якщо незадоволення (фрустрація) викликане діями уряду, то воно може проявитися в насильницьких діях у формі бунту, якщо ж воно набуває крайньої форми і поширюється на все суспільство, то воно набуває ознак революції	Рівень сподівання та реальні можливості задоволення потреб
Д. Трейман	Теорія професійного престижу. Запропоновано універсальну шкалу престижу професій (SIOPS), яка вибудована на основі суб'єктивного ранжування професій відповідно до імпліцитних критеріїв влади та переваг, асоційованих із цими професіями	Контроль над ресурсами та діяльністю інших людей
П. Сорокін, Т. Парсонс, Е. Гідденс, С. Ліпсет	Теорія соціальної мобільності. У суспільстві є певні канали соціальної циркуляції, до яких належать церква, школа, армія, політичні, економічні та професійні організації, мистецтво, ЗМІ, сім'я.	Утиском основних потреб та інстинктів людини.

Джерело: розроблено автором за даними [8, с. 12–14; 16, с. 209–210; 17]

Отже, із даних табл. 1 можна зробити висновок, що нерівність існувала в

суспільстві з давніх давен. Її природа змінювалася із розвитком суспільства. На початках в основу нерівності була покладена потреба виживання, боротьба зі злом, природне та соціальне коріння людей. Пізніше соціальна нерівність була спричинена відношенням власності на засоби виробництва та відчуження праці, економічними та соціальними факторами, рівнем сподівання та реальними можливостями задоволення потреб, контролем над ресурсами та діяльністю інших людей, утиском основних потреб та інстинктів людини. В сучасному світі статки 1% найбагатших більші, ніж решти 99% населення. Причини глобальної нерівності – у самих підвалинах нашої економіки, яка працює на користь найбагатших, а не на благо всіх [18]. Дослідники Oxfam вважають, що нерівність спричинена етичною поведінкою корпорацій. Вони працюють лише задля вигоди акціонерів та топ-менеджерів, прагнуть мінімізувати сплату податків та лобіюють власні інтереси у політиці у більшій мірі, ніж турбуються про довкілля [18].

Варто відзначити вагу найбільших компаній задля подолання соціальної нерівності. Так, у 2015–2019 роках прибутки десяти найбільших світових корпорацій, таких яких WalMart, Sinopex, Shell, перевищили загальні доходи урядів 180 держав світу. Так, у 2018 році прибуток WalMart сягав 6,67 млрд. дол., Sinopex – 5,84 млрд. дол., Shell – 23,35 млрд. дол., Toyota Motor – 16,98 млрд. дол. Загальний прибуток 10 найбільших компаній був у 2019 р. 2,15 трлн. дол, у яких працювало 69,3 млн. чол. [19]. У 2020 році – 2,1 трлн. дол., у яких працювало 69,9 млн. людей [20]. Однак, на практиці, корпорації не приділяють достатньо уваги рівномірності розподілу доходів між працівниками. Задля нарощення прибутків вони готові експлуатувати робітників. Згідно з дослідженнями незалежного аналітичного Центру заробітних плат, керівники 100 найбільших компаній Британії отримують зарплатні близько 3,6 млн. фунтів стерлінгів (5 млн. дол.) на рік, що є у 100 разів більше, ніж середня зарплата штатних працівників (31,5 тис. фунтів стерлінгів або 22,7 тис. дол.). Аналіз вашингтонського Інституту економічної політики відзначив, що керівники 350 найбільших американських компаній отримали зарплати у 2019 році в середньому 21,3 млн. дол. Це можна порівняти із відношенням зарплати генерального директора і звичайного працівника як 320:1. Таке співвідношення у п'ять разів більше ніж у 1989 році [21].

Щоб мінімізувати витрати, компанії можуть використовувати примусову працю. Так, в Індії на бавовнопрядильних фабриках використовували примусову працю неповнолітніх дівчат. У 1980 році найбільший податок на прибуток, який сплатили компанії у США був 70%, а зараз він – 40%. Серед країн, що розвиваються, цей показник сягає приблизно 30% [18].

Фахівці Oxfam визначили основні причини, які формують нерівність у суспільстві (табл. 2).

Таблиця 2

Твердження та дії, які зменшують нерівність в умовах сталого розвитку

Хибне твердження, що призводить до нерівності	Твердження, яке стимулює зменшення нерівності	Дії щодо зменшення нерівності в умовах сталого розвитку
Ринок врегулює всі питання, і роль урядів на ньому слід зменшити	Збільшити роль уряду у формуванні стратегій розвитку	Уряди повинні стати рушіями змін. Це можна досягти завдяки врахуванню потреб усіх груп населення, а не лише найбагатших. Країни задля зменшення нерівності та досягнення сталого розвитку повинні співпрацювати один із одним, а не змагатися

Продовження табл. 2

Основною ціллю корпорацій є нарощення прибутків, оскільки це є критерієм успіху.	Корпорації повинні бути соціально відповідальними поряд із збільшенням прибутку	Урядам потрібно підтримувати соціально відповідальні підприємства. Це є запорукою сталого розвитку
У суспільстві головне багатство. Причому на нерівність не варто звертати увагу. Багатство формується завдяки власним знанням та талантові.	Нерівність є основною проблемою, яка руйнує суспільство. Економіка має працювати для подолання нерівності та зниження рівня багатства.	За сталого розвитку всі повинні бути в рівних умовах, найбагатші мають платити податки, а не ухилятися від них
Єдиним показником, який оцінює рівень соціальної нерівності є ВВП. Його варто враховувати при виборі політичного курсу.	При оцінці нерівності варто враховувати не лише ріст ВВП, але й індекс Джині, коефіцієнт Пальми, децільний коефіцієнт, квінтільний показник, ВВП на душу населення, індекс розвитку людського потенціалу, індекс щастя.	Нові показники розвитку враховуватимуть неоплачувану працю жінок і розподіл доходів, роботу в домогосподарствах.
У суспільстві відсутня гендерна дискримінація. В основі всього навички та зусилля, які впливають на успіх.	У суспільстві чітко виражена гендерна дискримінація, поділ професій на «жіночі» та «чоловічі».	Представники як жіночої, так і чоловічої статей отримують рівні можливості для досягнення успіху. Відсутність перешкод для розвитку жінок через поганий доступ до освіти та охорони здоров'я.
Ресурси планети невичерпні.	Ресурси планети вичерпні і потрібно використовувати відновні джерела.	Людиноцентрична економіка, яка спирається на використанні відновлюваних джерел енергії, зменшенні використання вичерпних ресурсів Землі.

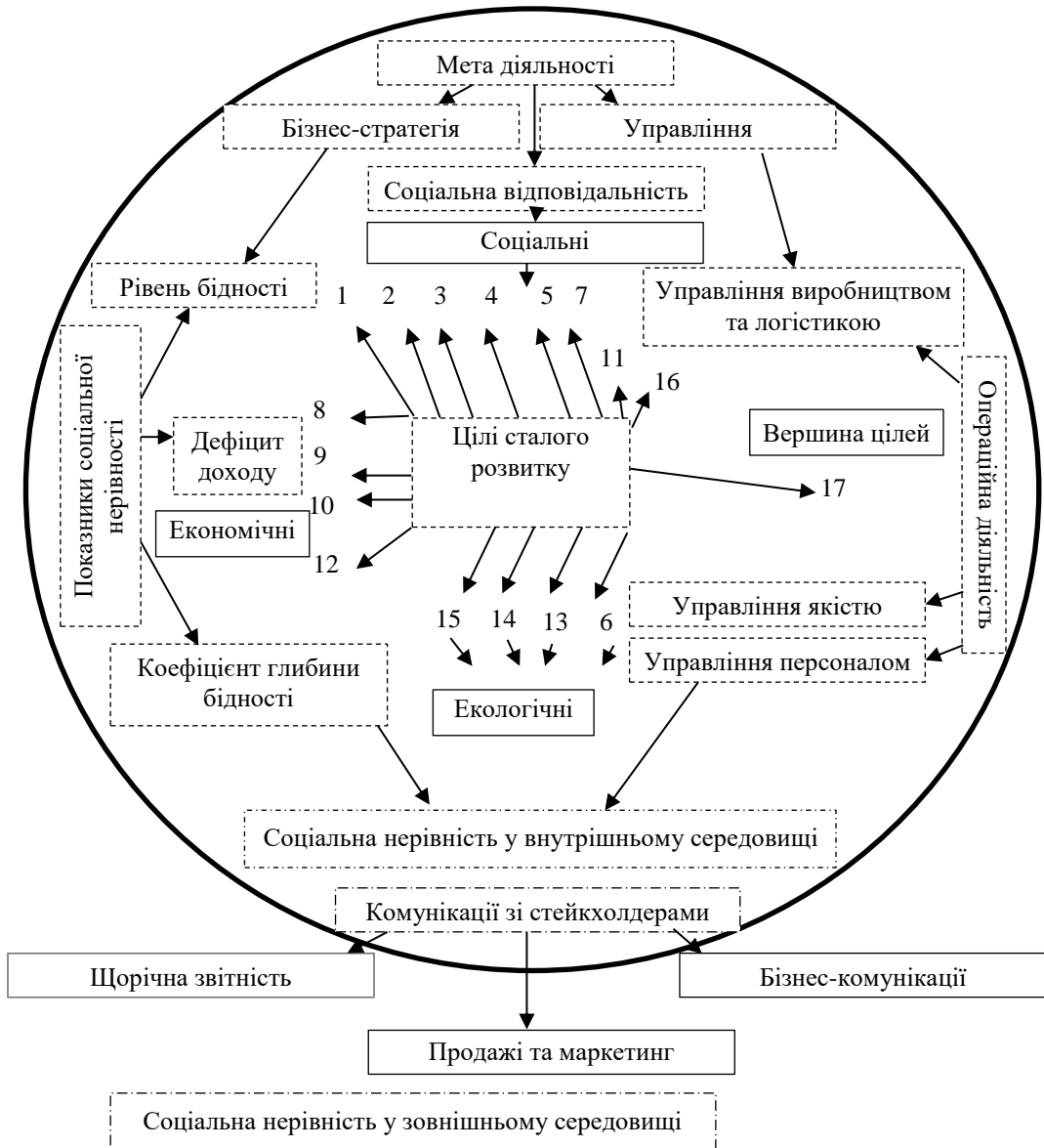
Джерело: розроблено автором за даними [18]

Отже, із даних табл. 2 можна зробити висновок, що для зменшення соціальної нерівності та реалізації цілей сталого розвитку потрібно дотримуватися людиноцентричної економіки, розробляти заходи щодо подолання гендерних стереотипів та нерівності, враховувати працю жінок в домашніх господарствах при оцінюванні рівня нерівності, сприяти створенню бізнесу на принципах соціальної відповідальності та підтримувати його, співпрацювати з країнами задля досягнення зниження глобальної нерівності.

Сталий розвиток у бізнесі є стратегією і дією компанії, які спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та збільшення позитивного впливу на розвиток суспільства. Відповідно до цього варто розробляти бізнес-стратегію, яка б включала вплив на довкілля та стейкхолдерів, а також підпорядковувалася цілям сталого розвитку. Соціальна нерівність негативно позначається на сталому розвитку, є дестабілізуючим фактором, який стримує його реалізацію.

Інтеграція цілей сталого розвитку в бізнес-модель компанії стає ключовим елементом для зростання капіталу та керування ризиками. Кожна компанія, незалежно від галузі, розміру, місця розташування може інтегрувати Цілі сталого розвитку в свою стратегію, операційну діяльність, комунікацію зі стейкхолдерами та звітність. Нефінансові звіти повинні готуватися із залученням топ-менеджерів, комунікуватися ними серед співробітників та зовнішніх стейкхолдерів. Для того,

щоб бізнес міг активно включитися в процес досягнення цілей сталого розвитку, він має бути озброєним відповідними знаннями у цій сфері та розуміти алгоритм інтеграції цілей (рис. 1).

Примітка: 1 – ні бідності, 2 – ні голоду, 3 – гарне здоров'я, 4 – якісна освіта, 5 – гендерна рівність, 6 – чиста вода та належні санітарні умови, 7 – відновлювальна енергія, 8 – гідна праця та економічне зростання, 9 – інновації та інфраструктура, 10 – зменшення нерівності, 11 – сталий розвиток міст та спільнот, 12 – відповідальне споживання, 13 – боротьба зі зміною клімату, 14 – збереження морських екосистем, 15 – збереження екосистем суші, 16 – мир та справедливості, 17 – партнерство заради стійкого розвитку.

Рис. 1. Вплив соціальної нерівності на бізнес-стратегію сталого розвитку в умовах війни

Джерело: розроблено автором

Вести бізнес під час війни – одне з найскладніших випробувань, з яким

зіткнулися українські підприємці за усі роки незалежності України. Протягом останніх років країна переживає війну на своїй території, що неодмінно впливає на бізнес-середовище. З одного боку, війна призвела до економічних та соціальних труднощів, а з іншого боку, створила можливості для розвитку нових галузей та ініціатив.

На рис. 1 всі цілі сталого розвитку поділено на чотири групи: економічні (гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, зменшення нерівності, відповідальне споживання), соціальні (ні бідності, ні голоду, гарне здоров'я, якісна освіта, гендерна рівність, відновлювальна енергія, сталий розвиток міст та спільнот, мир та справедливість), екологічні (чиста вода та належні санітарні умови, боротьба зі зміною клімату, збереження морських екосистем, збереження екосистем суші), головна ціль (партнерство заради стійкого розвитку). Їх досягнення є бажаним результатом, за якого бізнес буде соціально-відповідальним, а в суспільстві досягнуто соціального розвитку. Все це можливо за умови розробки злагодженої бізнес-стратегії. Така стратегія неможлива без чітко визначеної мети діяльності підприємств, їх власних стратегій, розроблених механізмів управління операційною та стратегічною діяльністю. Досягненню цих процесів перешкоджає соціальна нерівність, яка в умовах війни поглибилася. Найперше вона впливає на досягнення економічних цілей сталого розвитку, стримуючих їх. Така взаємодія підсилюється глобальною та локальною нерівністю в суспільстві, а також комунікацією із стейкхолдерами.

Соціальна нерівність негативно впливає на розробку бізнес-стратегії сталого розвитку. Це пояснюється тим, що на підприємствах формується значний розрив у рівні оплаті праці між керівництвом (топ-менеджерами) та звичайними працівниками. Як наслідок, виникає рівень незадоволення та соціальної напруги в колективі. Досягти збалансованого та гармонійного сталого розвитку можна у тому випадку, коли бізнес буде дотримуватися принципів сталості. Серед них:

1. Зберігати стійкість та невпинність. Війна призводить до соціальної нерівності, а соціальна нерівність, у свою чергу, може призвести до стресу та втрати ініціативи. Однак, для успішного ведення бізнесу в таких умовах потрібно зберігати стійкість та невпинність. Це означає, що ви маєте продовжувати виконувати свої обов'язки, працювати над розвитком свого бізнесу та шукати нові можливості, незважаючи на труднощі, які виникають.

2. Бути готовими до змін. Війна призводить до значних змін в економіці та соціальних умовах, тому важливо бути готовим до змін. Потрібно шукати нових постачальників, змінювати свої методи роботи або змінювати ринки збуту. Важливо бути готовим до цього та швидко реагувати на нові умови.

3. Дізнаватися про нові можливості. Війна може призвести до розвитку нових галузей та ініціатив. Наприклад, в Україні під час війни зросли запити на продукти місцевого виробництва, дрони, амуніцію та засоби захисту, з'явилися нові можливості у сфері експорту, а також зросла популярність електронної комерції та онлайн-освіти. Тому важливо дізнаватися про нові можливості та розвивати свій бізнес у цих напрямках.

4. Бізнес під час війни – це готовність до ризиків. Війна призводить до підвищення ризиків в бізнесі, таких як: ризики втрати поставок, втрати споживачів, підвищення цін на енергію та ін. Тому важливо бути готовим до ризиків та мати плани щодо управління ними.

5. Залучатися до соціально відповідного бізнесу та впроваджувати цілі

сталого розвитку. Українське суспільство під час війни висловлює значну підтримку соціально відповідному бізнесу. Тому важливо бути залученим до соціально відповідальних ініціатив, які можуть допомогти бізнесу не лише в розвитку, але й у підтримці суспільства. Тому дуже важливо, щоб бізнес під час війни був соціально орієнтований.

б. Розвивати свою мережу контактів. Під час війни важливо розвивати свою мережу контактів. Ви можете знайти нових постачальників, клієнтів та партнерів, які можуть допомогти у розвитку бізнесу. Розвивайте свої професійні зв'язки та залучайтеся до спільнот та об'єднань бізнесу. Ключові партнерства – це одна із важливих складових бізнес-моделі підприємства.

Український бізнес ще в період карантинних обмежень почав втрачати частину підприємств, які не змогли втриматись на ринку та переформатувати свої бізнес-процеси під нові умови. Ті підприємства, які працюють, повинні ще старанніше займатись брендінгом, пристосуватися до процесів цифровізації, відмінних умов праці, іноді дистанційних, коригувати стратегію розвитку з урахуванням безпекових питань під час дії воєнного стану та періодичних погіршеннях карантинних вимог. Однак, такі умови вимагають нових підходів не тільки в плануванні розвитку асортименту послуг, застосуванні відповідних технологій здійснення продажу, але й у формуванні нових підходів до управління витратами та підвищення ефективності діяльності бізнес-структур.

Висновки і перспективи подальших розробок. Таким чином, у статті проаналізовано нерівність, яка має природну та набуту основу. Встановлено причини виникнення нерівності у різні історичні періоди. Нерівність існувала в суспільстві з давніх давен, а її природа змінювалася із розвитком суспільства. Виділено, що спочатку причиною нерівності були потреба виживання, боротьба зі злом, природне та соціальне коріння людей. Пізніше соціальна нерівність була спричинена відношенням власності на засоби виробництва та відчуження праці, економічними та соціальними факторами, рівнем сподівання та реальними можливостями задоволення потреб, контролем над ресурсами та діяльністю інших людей, утиском основних потреб та інстинктів людини. Запропоновано твердження та дії, які зменшують нерівність в умовах сталого розвитку з урахуванням досліджень Oxfam.

За результатами дослідження можна дійти висновків, що сталий розвиток у бізнесі є стратегією і дією компанії, які спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та збільшення позитивного впливу на розвиток суспільства. Кожна компанія, незалежно від галузі, розміру, місця розташування може інтегрувати Цілі сталого розвитку в свою стратегію, операційну діяльність, комунікацію зі стейкхолдерами та звітність. З одного боку, війна призвела до економічних та соціальних труднощів, а з іншого боку, створила можливості для розвитку нових галузей та ініціатив. Тобто на тлі поглиблення соціальної нерівності у суспільстві відбулася імплементація цілей сталого розвитку, зросла соціальна відповідальність бізнесу. Окреслено бізнес-стратегію в умовах сталого розвитку, де головними елементами є: мета діяльності, операційна діяльність, цілі сталого розвитку, соціальна нерівність, комунікації із стейкхолдерами та показники оцінки соціальної нерівності в бізнесі. На підставі запропонованої бізнес-стратегії вділено принципи, яких варто дотримуватися бізнесу під час поглиблення соціальної нерівності та дотримання курсу сталості у розвитку. До них належать: збереження стійкості та невпинності у задуманому, готовність до

змін та ризиків, відкриття нових можливостей, залучення до соціально відповідного бізнесу, розширення мережі контактів задля подолання соціальної нерівності та реалізації цілей сталого розвитку.

Проте, у роботі залишилися проблеми, які потребують поглиблення дослідження. До них належать розробка індикаторів виміру ступеня впливу на соціальної нерівності на бізнес-стратегію сталого розвитку, механізмів подолання соціальної нерівності в умовах сталого розвитку.

Література

1. Попова С. Мапа найкривавіших конфліктів : за що воював світ у XX столітті. *24 канал*. 01 січня 2020 р. URL: https://24tv.ua/мапа_найкривавіших_конфліктів_за_шхо_воював_світ_у_хх_столітті_n1129184 (дата звернення: 11.09.2023).
2. Гомон Д. Світова мапа війн. Де і за що сьогодні воює людство. *Espresso.tv*. 24 липня 2017 р. URL: https://espresso.tv/article/2017/07/24/khto_z_kym_i_za_scho_voyuye_sogodni_v_sviti (дата звернення: 11.09.2023).
3. Опалько В. В. Методика оцінювання економічної нерівності : світова практика. *Економічний простір*. 2018. № 129. С. 30–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escpros_2018_129_5 (дата звернення: 13.09.2023).
4. Щур М. 26 мільярдів мають стільки грошей, скільки має половина людства – звіт. *Радіо Свобода*. 20 січня 2020 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/oxfam--nerivnist-u-sviti/30387821.html> (дата звернення: 15.09.2023).
5. Зарапіна Ю. Е. *Вплив нерівності розподілу доходів на сталий розвиток*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14057676.pdf> (дата звернення: 14.09.2023).
6. Опалько В. В. Діагностика соціально-економічної нерівності у глобальному вимірі. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-6>.
7. Milanovic B. *Global inequality. A new approach for the age of globalization*. Harvard University Press, 2016. 320 p.
8. Колот А. М., Герасименко О. О. Глобальна соціальна нерівність доходів : природа, тенденції, наслідки. *Соціально-трудова відносина : теорія та практика*. 2017. № 2. С. 8–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2017_2_3 (дата звернення: 18.09.2023).
9. Омельчук В. О. Доходи населення в концепції сталого розвитку: національний та регіональний виміри. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.12.4>.
10. Клевчик Л. Л. Соціальна нерівність як основна диспропорція в суспільстві. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.48>.
11. Brown C., Ravallion M. Inequality and social distancing during the pandemic. *The Journal of Economic Inequality*. 2023. Vol. 21. Iss. 2. Pp. 679–702. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10888-023-09590-w>.
12. *Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорації* : монографія / за наук. ред. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 416 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14618/2/Polinkevych_monograph2018.pdf (дата звернення: 18.09.2023).
13. Вахович І., Ліпич Л., Полінкевич О., Хілуха О., Кушнір М. Організаційна культура в контексті стратегії розвитку фірми. *Вісник Львівського університету*. Серія : економічна. 2021. Вип. 61. С. 254–264. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.61.0.6121>.
14. Полінкевич О., Ліпич Л. Управління підприємницькими системами в цифровій економіці в умовах сталого розвитку. *Вісник Львівського університету*. Серія : економічна. 2022. Вип. 63. С. 18–28. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2022.63.0.6302>.
15. Britchenko I., Polinkevych O., Trynchuk V., Khovrak I. The impact of COVID-19 on the philosophy of Doing Business in a sustainable environment. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*. 2023. No. 32 (2). Pp. 100–116. URL: <http://surl.li/gsuaz> (access date: 19.09.2023).

16. Радіонова А. С. Теорія нерівності в працях учених-економістів XX та XXI століть. *Вчені записки : зб. наук. праць КНЕУ*. 2018. Вип. 19. С. 206–218. DOI: https://doi.org/10.33111/vz_kneu.19.18.01.19.131.137.
17. Treiman D. J. *Occupational prestige in comparative perspective*. New York : Academic Press, 1977. 514 p.
18. Степанюк Я. Економіка одного відсотка. *Політична критика*. 12 травня 2017. URL: <https://politkrytyka.org/2017/05/12/ekonomika-odnogo-vidsotka> (дата звернення: 20.09.2023).
19. *Рейтинг 500 найбільших компаній світу від журналу Fortune*. URL: <https://uaspectr.com/2019/07/24/rejtyng-500-najbilshyh-kompanij-svitu> (дата звернення: 21.08.2023).
20. *Global 500 FORTUNE*. URL: <https://fortune.com/global500/2020/search> (access date: 20.09.2023).
21. Янг П. Чому керівники компаній отримують захмарні зарплати. *BBC News Україна*. 3 травня 2021 р. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-56930512> (дата звернення: 20.09.2023).

References

1. Popova, S. (2020). Map of the bloodiest conflicts: what the world fought for in the 20th century [Мапа найкривавіших конфліктів: за що воював світ у XX столітті], *24 kanal*, January 1. Retrieved from: https://24tv.ua/mapa_naykrivavishih_konfliktiv_za_shho_voyuvav_svit_u_hh_stolitti_n1129184 [in Ukrainian]
2. Homon, D. (2017). World of wars map. Where and for what humanity is fighting today [Svitova mapa viin. De i za shcho siohodni voiuie liudstvo], *Espresso.tv*, July 24. Retrieved from: https://espresso.tv/article/2017/07/24/khto_z_kym_i_za_scho_voyuye_sogodni_v_sviti [in Ukrainian]
3. Opalko, V. V. (2018). Methodology for economic inequality assessing: global practice [Metodyka otsiniuvannia ekonomichnoi nerivnosti: svitova praktyka], *Ekonomichnyi prostir*, No. 129, s. 30–44. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2018_129_5 [in Ukrainian]
4. Shchur, M. (2020). 26 billionaires have as much money as half of humanity – report [26 miliardiv maiut stilyky hroshei, skilky maie polovyna liudstva – zvit], *Radio Svoboda*, January 20. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/oxfam--nerivnist-u-sviti/30387821.html> [in Ukrainian]
5. Zarapina, Yu. E. *Impact of inequality of income distribution on sustainable development* [Vplyv nerivnosti rozpodilu dokhodiv na stalyy rozvytok]. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/14057676.pdf> [in Ukrainian]
6. Opalko, V. V. (2018). Diagnostics of socio-economic inequality in the global dimension [Diahnostyka sotsialno-ekonomichnoi nerivnosti u hlobalnomu vymiri], *Ekonomika i suspilstvo*, Vyp. 17, s. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-6> [in Ukrainian]
7. Milanovic, B. (2016). *Global inequality. A new approach for the age of globalization*. Harvard University Press, 320 p.
8. Kolot, A. M., & Gerasimenko, O. O. (2017). Global social income inequality: nature, trends, consequences [Globalna sotsialna nerivnist dokhodiv: pryroda, tendentsii, naslidky], *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, No. 2, s. 8–47. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvtpp_2017_2_3 [in Ukrainian]
9. Omelchuk, V. O. (2020). Population income in the concept of sustainable development: national and regional dimensions [Dokhody naselennia v kontseptsii staloho rozvytku: natsionalnyi ta rehionalnyi vymiry], *Ekonomika ta derzhava*, No. 12, s. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.12.4> [in Ukrainian]
10. Klevchik, L. L. (2019). Social inequality as the main disproportion in society [Sotsialna nerivnist yak osnovna dysproportsiia v suspilstvi], *Ekonomika ta derzhava*, No. 4, s. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.48> [in Ukrainian]

11. Brown, C., & Ravallion, M. (2023). Inequality and Social Distancing during the Pandemic, *The Journal of Economic Inequality*, Vol. 21, Iss. 2, s. 679–702. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10888-023-09590-w>.
12. Polinkevych, O. M. (ed., et al). (2018). *Strategies and technologies of corporation's innovative development: monograph* [Stratehii ta tekhnolohii innovatsiinoho rozvytku korporatsii: monohrafiia], Vezha-Druk, Lutsk, 416 s. Retrieved from: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14618/2/Polinkevych_monograph2018.pdf [in Ukrainian]
13. Vakhovych, I., Lypych, L., Polinkevych, O., Khilukha, O., & Kushnir, M. (2021). Organizational culture in the context of the company's development strategy [Orhanizatsiina kultura v konteksti stratehii rozvytku firmy], *Visnyk Lvivskoho universytetu*, Seria: ekonomichna, Vyp. 61, s. 254–264. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.61.0.6121> [in Ukrainian]
14. Polinkevych, O., & Lypych, L. (2022). Management of business systems in the digital economy in sustainable development conditions [Upravlinnia pidpriemnytskymy systemamy v tsyfrovii ekonomitsi v umovakh staloho rozvytku], *Visnyk Lvivskoho universytetu*, Seria: ekonomichna, Vyp. 63, s. 18–28. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2022.63.0.6302> [in Ukrainian]
15. Britchenko, I., Polinkevych, O., Trynchuk, V., & Khovrak, I. (2023). The Impact of COVID-19 on the philosophy of Doing Business in a sustainable environment, *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, No. 32 (2), pp. 100–116. Retrieved from: <http://surl.li/gsuaz>.
16. Radionova, A. S. (2018). The theory of inequality in the works of economists of the 20th and 21st centuries [Teoriia nerivnosti v pratsiakh uchenykh-ekonomistiv XX ta XXI stolit], *Vcheni zapysky: zbirnyk naukovykh prats KNEU*, Vyp. 19, s. 206–218. DOI: https://doi.org/10.33111/vz_kneu.19.18.01.19.131.137 [in Ukrainian]
17. Treiman, D. J. (1977). *Occupational prestige and comparative perspective*, Academic Press, New York, 514 p.
18. Stepaniuk, Ya. (2017). Economy of one percent [Ekonomika odnogo vidsotka], *Politychna krytyka*, May 12. Retrieved from: <https://politykrytyka.org/2017/05/12/ekonomika-odnogo-vidsotka> [in Ukrainian]
19. *Ranking of the 500 largest companies in the world by Fortune magazine* [Reitynh 500 naibilshykh kompanii svitu vid zhurnalu Fortune]. Retrieved from: <https://uaspectr.com/2019/07/24/rejtyng-500-najbilshyh-kompanij-svitu> [in Ukrainian]
20. *Global 500 FORTUNE*. Retrieved from: <https://fortune.com/global500/2020/search>.
21. Young, P. (2021). Why company executives receive sky-high salaries [Chomu kerivnyky kompanii otrymuiut zakhmarni zarplaty], *BBC News Ukraine*, May 3. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-56930512> [in Ukrainian]